

Somá, go leat beroštuvvan sámi dujiin! Mii oažžut olu gažaldagaid sámi duoji birra, nu ahte mii leat čohkken vástádusaid dábálamosat jerrojuvvon gažaldagaide. Juos don it gávna dáppe vástádusa iežat gažaldahkii, váldde oktavuoda šleađgapoasttain sami.duodji[at]co.inet.fi. Mii bivdit fuomášit, ahte mii oažžut olu gažaldagaid ja danin vástádus sáhtá ádjánit. Giitu beroštumistat!

1. Oažžugo gii beare geavahit Duodji Shopas ostojuvvon buktagiid?

Mánngas orrot smiehttamin, maid buktagiid ii-sápmelaččat ožžot oastit ja geavahit ja šaddágo muhtin buktaga geavahemiin sivalažžan kultuvrralaš appropriášuvdnii. Hui buorre, go leat beroštuvvan kultursensitiivvalašvuodas!

Mii leat suokkardallan olu vásttolašvuodagažaldagaid ja čoavdán dasa laktáseaddji áššiid sihke searvvi doaimmain ja Duodji Shopas. Váldooasi Duodji Shopas ostojuvvon buktagiin oažžu geavahit friddjat dego maid beare earáge buktagiid buriin oamedovdduin ja čeavlájin. Mii leat merken Duodji Shopas sierra daid buktagiid, mat leat árbevirolaččat adnojuvvon dušše sámeservošis, nappo identitehtabuktagiid, maid sáhtá oastit friddjat muhto maid atnui laktásit kultuvrralaš vuordámušat.

Identitehtabuktagat leat dakkár duodjebuktagat, maida laktása erenoamáš mearkkašupmi namalassii sáme kultuvrra siskkáldas anus. Dáid duodjebuktagiid geavaheapmi muitala daid mearkkašumi dovdaid daid geavaheaddji olbmo sápmelašvuodas. Dat doibmet nappo čearddalašvuoda čájeheaddjin. Dábálaččat dat muitalit olbmo oktavuodas dihto sáme guovllu oassái ja/dahje giella- dahje kultuvrralaš jovkui, ja dat adnojit dihto riekteprinsihpaid ja njuolggadusaid mielde.

Mii vuovdit Duodji Shopas olu earáge go identitehtabuktagiid. Eará duodjebuktagiid geavaheapmi lea sápmelaš riekte- ja dološ vieruiduvvan riektegeavadaga geahččanguovllus friddja ja heivvolaš buohkaide, nappo sápmelaččat atnet daid dábálaš geavaheami heivvolažžan earáidege go iežaset kultuvrralaš joavkku lahtuide. Mii juohkit ánnas ja duđavažžan sáme kultuvrra osiid ja sávvat, ahte sápmelaš duodjáriid buktagat buktet ilu geavaheaddjiidasaset. Mii sávvatge, ahte don geavahat čeavlájin du Duodji Shopas oastin buktagiid. Seammás don doarjju sápmelaš duodjáriid ja fitnodatdoalliid!

Sámi Duodji -searvi lea guhká leamaš mielde Sámi Duodji -gálvomearkavuogádagas. Duodji Shopas gávdnojitge dál mánngga duodjára buktagat, mat leat merkejuvvon erenoamáš ja guhká geavahuvvon Sámi Duodji -sertifiserenmearkkain. Dát mearka dáhkida oastái, ahte buvttá lea sápmelaš duodjára dahje dahkki gieđaid duddjon. Lassin dat muitala, ahte buvttá lea duddjojuvvon árbevirolaš ávdnasiin ja dan vuolggasadjin lea árbevirolaš sámeduodji, árbevirolaš hábmen dahje árbevirolaš kultuvrralaš geavahus. Sámi Duodji -sertifiserenmearkka kritearaide sáhtát oahpásnuvvat čujuhusas www.samimade.com. Dát gálvomearkavuogádat lea manjimuš jagiid ođasmahtton, ja fargga dat oidno ain čielgasabbot golaheaddjiide.

Go oasttát duodjesuorggi buktagiid Duodji Shopas, sáhtát leat sihkkar ahte buktagat leat sápmelaččaid duddjon ja buvttadan. Oastimiin Duodji Shopa duodjebuktagiid don leat mielde doarjumin sápmelaš duodjáriid, nissonválddalaš duodjesuorggi ja sáme kultuvrra oppalašvuhtan. Duodji Shopas gávdno olu earáge go duodjebuktagat, earret eará girjjit ja musihkka. Geahča dárkilappot min neahttagávppis <https://duodjishop.fi/> dahje gallet min gávppi Anáris Sajosis.

2. Mii lea kultuvrralaš appropriášuvdna ja manin dan birra ságastallo?

Kultuvrralaš appropriášuvnna lea dábálaččat gažaldat das, ahte ii-sápmelaš doaibmi váldá lobi haga guovddáš osiid sáme kultuvrras gávppálaš dahje eará ulbmiliidda áddekeahhtá daid mearkkašumi sápmelaš unnitlohkui.

Lappi mátkkoštanealáhusas ja joba Suoma márkanastimis leat áiggi mielde ávkkástallan sáme kultuvrrain vugiin, mii lea buktán sáme kultuvrii negatiivvalaš váikkuhusaid. Dáin sáhtá máinnašit boaresáigásaš ja steampalasti stereotipiijaid sihke sámi duoji dahje dan stiilla kopierema. Geasa beare sápmelažžii lea lossat njulget ovdagáttuid, ja nuppi dáfus njuolggas rasismage lea dihtton. Lassin appropriášuvnna lea leamaš negatiivvalaš váikkuhus sápmelaš duodjesuorgái ja sápmelaš duodjáriid vejolašvuođaide birget suorggis.

Sápmelaččat leat dáid negatiivvalaš váikkuhusaid dihte bajidan ášši almmolaš ságastallamii. Seammás ovttaskas temáin vuolán servvodatlaš lihkašuvva leat bohciidahtán viidásut almmolaš ságastallama ja struktuvraide čuohcci seassama. Fitnodagat leat seassagoahtán odđasit buktagiiddiset maiddái unnitloguid geahčanguovllus. Mii leat fuomášan iluin, ahte vásttolaš doaibmanvuogit beroštahttet sihke golaheaddjiid ja fitnodagaid ain viidásappot. Mii viggat dál iežamet beales vástidit buorebut vásttolašvuođa- ja sensitiivvalašvuođagažaldagaide čielggasmahttimiin buvttajuogu Duodji Shopas, vai golaheaddjit sáhttet dorvvolaš mielaid ja čavljáin geavahit sápmelaš duodjáriid buktagiid.

3. Leatgo beroštuvvan duddjot sámi duoji gávppálaččat, viežžat inspirašuvvna sápmelaš duodjeárbbis dahje evttohit gávppálaš dahje dáiddalaš ovttasbargu?

Sámi Duodji -searvvi ja Duodji Shopa ulbmilin lea doarjut sápmelaš duodjáriid ja árbevieru ovdáneami, go dat váikkuha guhkes áiggi mielde olles sámi álbmoga buresbirgemii ja sáme kultuvrra eallinnávccaide. Sápmelaš duodjáriid lea sámeservošii gullevažžan vuoigatvuohta ja vejolašvuohta ávkkástallat iežas árbevieruin gávppálaččat ja sáme kultuvrra siskkáldas riekteprinsihpaid mielde. Mii movttiidahttit sámi duodjáriid maiddái váldit oasi dáiddalaš ja gávppálaš ovttasbargoprošeavttaide. Sápmelaš duodjáraš dovdet sápmelaččaid riekteádejuimiid ja máhttet váldit vuhtii guvllolaš ja árbevierroguovdasaš oamasteaddjivuođa, kultuvrralaš heivvolašvuođagažaldagaid sihke rájaid priváhtta ja gávppálaš anus.

Earáide go sápmelaččaide lea hástaleaddji addit ovddalgihtii almmolaš rávvagiid heivvolaš inspirašuvvna viežžamii sáme kultuvrras. Sápmelaš politihkalaš doaibmit leat goittotge čielggasmahtán oainnuideaset ja almmuhan, ahte sámi álbmot oamasta kulturárbbis. Ovdamearkka dihte Norgga Sámediggi lea jagi 2021 mitalan oainnus, man mielde sápmelaččaid individuála ja kollektiivvalaš kultuvra, dego estehtalaš elemeanttat, musihkka, giella, mitalusat ja historjá ja eará árbevirolaš kulturalbmabuktimat, leat sápmelaččaid opmodat.

Dán geahčanguovllus sápmelaččaid oktasaš opmodaga geavahussii ja sáme kultuvrra gávppálaš ávkkástallamii gáibiduvvo lohpi sápmelaš vuoigatvuođahálldášeaddjiin seammá láhkái, go man beare earáge nuppi oamastan immateriálavuoigatvuođaguin suddjejuvvon buktaga gávppálaš geavahussii dárbbášuvvo lohpi vuoigatvuođaid hálldášeaddjis. Lea buorre fuomášit, ahte oamasteapmi sáhtá leat mángga dásis, ovdamearkka dihte buot sápmelaččaid oktasaš dahje guovlo- ja árbevierroguovdasaš. Ságastallan ja suokkardallan sápmelaččaid oktasaš opmodaga gávppálaš adnui ohcan láhkái lobiin ja meannudemiin lea gaskan.

4. Sáhttago sámi duoji málliid ja minstariid oastit ja ordnebehtetgo dii kurssaid?

Mii eat váidalahtti vuovdde válmmaš minstariid sámegávttiid guvllolaš málliin iige mis oaččo earáge sápmelaš dujiid minstariid dahje duddjonrávvagiid. Muhtin min vuovdin girjjiin sáhttet gal gávndut sámedujiid minstarat dahje mállet, muhto amma válddát vuhtii sápmelaččaid riekteáddejumiid, guvllolaš ja árbevierroguovdasaš oamasteaddjivuoda, heivvolašvuodažažaldagaid sihke rájaid priváhtta ja gávppálaš anus (gea. gažaldagaid 1–3).

Mis leat dábálaččat vuovdin láhkái Stoorstálka duddjo-ieš-válmmašpakehtat, main leat ávdnasiid lassin maiddá bargobiergasat ja rávvagat. Dákkár ávnnaspakehtain sáhtta ovdamearkka dihte njuikkuhit bátti. Stoorstálka duddjo-ieš-pakehtain vásttolašvuodažažaldagat leat čovdojuvvon du beales.

Mii lágídit iežamet lahtuide duodjekurssaid, ja juos deavddát lahttuvuodaevttuid, sáhtát ohcat lahttun ja beassat dan bokte min kurssaide.

5. Vuovdibehtetgo dii ovddos guvlui dahje oastibehtetgo boares ja geavahuvvon sámegávttiid dahje biktasiid?

Mii eat skáhppo geavahuvvon gávttiid vuovdima várás eatge lono daid ieža ja vuovdde ovddos guvlui Duodji Shopas. Mii váldit goittotge poastamávssuin vuostá du boares gávtti ja juogo váldit dan skenjemín vuostá min historjjálaš čoakkáldahkii dahje atnit dan ođđasit áššáigullevaččat sámekultuvrii heivvolaš vuogiin. Váidalahtti mii eat goittotge sáhte máksit du boares gávttis.

Facebookas lea priváhtaolbmuid bajásdoallán joavku ”Osta-Myy-Lainaa-Vuokraa-Tilaa Saamenpuku”, mas sáhtát fállat anihahtti gávtti earáide. Amma fuobmát, ahte joavkkus vuvdet ja lonuhit dálááigásaš nappo áiggi vuoiŋŋa čuovvu sámegávttiid. Seammá láhkái go earáge áššiin, sápmelaččaid dárbbut, árvvut ja čábbodatoainnut nuppástuvvet áiggi mielde.

Juos du gávndan bivttas lea jo viehka boaris, das lea jáhkkimis eambo historjjálaš - dahje dovdoárvu. Dávjá boares biktasat sáhttet leat earáge go sápmelaččaid iežaset atnin gávttit. Ovdamearkka dihte Roavvenjárgga ja Lappi guovllus lea leamaš viidásappotge anus nu gohčoduvvon ”obbagákti”, suom. *umpitakki*, mii lea leamaš muhtin guovlluin maiddá suomelaš boazodoalliid bargobivttas. Lappis lei guhká ealás árbevierru, mas logahaga maŋimuš luohká vázzit gárvodedje beaivválaš oahpuid nohkama áigge ordnejuvvon festii, suom. *penkkarit*, sámegávttiid sulastahtti biktasiiguin. Álggus *penkkarit* lei árvvolaš feasta, muhto áiggi mielde árbevierru nuppástuvai eambo karnevála lágán feastan. Sámegávttit leat maiddá kopierejuvvon mátkkoštan- ja maskerádaulbmiliidda. Dákkár biktasat gávndojit ain, nu ahte lea vejolaš, ahte sámekultuvrra geahččanguovllus bivttas ii leat albma.

Mii sáhttit dahkat árvalusa du gárvvus ja mii sihtat árvalusas 40 euro. Sádde olu govaid gárvvustat ja dárkilis dieđuid sihke iežat rehketčujuhusa čujuhussii sami.duodji[at]co.inet.fi.

6. Buktagiid fállan Duodji Shopii

Váldoáššálaččat Duodji Shopas vuvdojuvvojit dušše sápmelaš buvttadeaddjiid buktagat, muhto mii váldit suokkardallama ja dárbbu mielde vuovdimassii earáge sámesisdoalut buktagiid, mat heivejit min gávppái. Geahča dárkilappot čujuhusas <https://duodjishop.fi>. Sáhtát fállat iežat buktagiid váldimiin minguin oktavuoda: shop[at]samiduodji.com.

7. Sápmelaččaide ja sámeduodjái laktáseaddji dutkamuš

Lea dehálaš, ahte sámedáttát beroštahttet dutkansuorggis. Ná dutkanbohtosat bohtet maiddái sámeservoša ja -kultuvrra ávkin.

Searvi oažžu olu ovttasbargobivdagiid ja -evttohusaid, main sápmelaččat ja sámi duodji leat dutkančuožáhahkan. Váidalahtti mis ii dábálaččat leat vejolašvuohta oassálastit dutkanfidnuide iige leat mielde dutkanfidnuid partnerin dahje stivrenjoavkku oassin. Mii eat maiddái sáhte diehtosuodjesivaid geažil juohkit iežamet lahtuid oktavuodadieđuid eatge mii válđoáššis sádde dutkanfidnobivdagiid ovddos guvlui iežamet lahtuide.

Juos dutkamuš guoská sápmelaččaid kulturárbái, mii bivdit válđit vuhtii sámedikki ráhkadan meannudanrávva sápmelaččaid kulturárbái já árbevirolaš dihtui guoskevaš dutkanfidnuin. Ráva gávdno sámedikki neahttasiidduin.

8. Sámegielaid ja sápmelaččaid beaggima ávkkástallan gávppálaš oktavuodain

Eará gažaldagain mii bivdit válđit oktavuoda sámi álbmoga virggálaš ovddasteaddjái nappo sámediggái (www.samediggi.fi). Maiddái Sámiráđđái sáhtta válđit oktavuoda sápmelaččaid kultuvrralaš resurssaid hálddašeapmái laktáseaddji gažaldagain (www.saamicouncil.net).